

צדקה ממני

"וַיִּכַּר יְהוּדָה וַיֹּאמֶר צְדָקָה מִמֶּנִּי כִּי עַל כֵּן לֹא נִתְּתִיהָ לְשִׁלָּה בְּנִי" (בראשית לח כו).

שמות רבה ל יט, פרשת ואלה המשפטים

ולמה נתן הקב"ה כתר ליהודה? והלא לא לבדו הוא גיבור מכל אחיו, והלא שמעון ולוי גיבורים היו, והאחרים? אלא שדן דין אמת לתמר, לכן נעשה דין לעולם.¹ משל לדיין שבא דין של יתומה

לפניו וזיכה אותה, כך יהודה בא דין תמר לפניו שתישרף והוא זיכה אותה מפני שמצא לה זכות.² כיצד? היו יצחק ויעקב יושבים שם וכל אחיו והיו מחפים אותו.³ הכיר יהודה למקום ואמר אמיתת הדבר ואמר: "צדקה ממני" ועשאו הקב"ה נשיא.⁴

תוספתא מסכת ברכות פרק ד הלכה יח

מעשה בארבעה זקנים שהיו יושבין בבית שער של ר' יהושע: אלעזר בן מתאי וחנניא בן כינאי ושמעון בן עזאי ושמעון התימני.

והיו עסוקין במה ששנה להם ר' עקיבא: מפני מה זכה

יהודה למלכות? מפני שהודה בתמר. הוסיפו הן מעצמן: "אשר חכמים יגידו ולא כחדו מאבותם, להם לבדם נתנה הארץ" (איוב טו יח).⁵ אמר להם: וכי נותנין שכר על העבירות?⁶

שבת שלום ושמחת חנוכה מחלקי המים

¹ המבחן של מלך, של כל שלטון, הוא באופן שהוא מכבד את החוק ועושה משפט: "מלכי בית דוד - דן ודנין אותן" (סנהדרין יט ע"א). שים לב באיזו פרשה נמצא מדרש זה.

² מה הזכות של תמר? שהייתה מוכנה למות (להישרף) ולא לפגוע בכבודו של יהודה ורק בעדינות אמרה לו "הכר נא". ראה כתובות סז ע"ב: "נוח לו לאדם שיפול לכבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים. מנא לן? מתמר".

³ למרות שראו את החותמת והפתילים, בית הדין היה מוכן לחפות על יהודה (חיפוי הוא ההפך מ"חף"). לא ברור למה המדרש מכניס כאן את יעקב ויצחק לעניין. האם הוא מרמז לקשי ליבם של דיינים בדורות אחרים? המאיר עינינו יבורך!

⁴ יהודה לא היה רק מלך אלא גם נשיא. היכן? רמז, ספר במדבר. וכשהוא אומר: צדקה ממני, אפשר להבין זאת בשני אופנים: צדקה יותר ממני, או אולי גם: היא צודקת, ההריון שלה זה ממני. האם תוכל לחשוב על עוד פירוש? הסתכל במפרשים בחומש.

⁵ בכל ספר בראשית, התורה אינה מכסה על מעשי האבות או מיפה אותם. ראה בראשית רבה פז ו: "מטרונה שאלה את ר' יוסי, אמרה לו: אפשר יוסף בן שבע עשרה שנה היה ועומד בכל חומו, היה עושה הדבר הזה? הוציא לפניו ספר בראשית והתחיל קורא לפניו מעשה ראובן ובלהה, מעשה יהודה ותמר. אמר לה: מה אם אלו שהם גדולים וברשות אביהן לא כסה עליהם הכתוב, זה שהוא קטן וברשות עצמו על אחת כמה וכמה". גם זה בפרשת השבוע שלנו.

⁶ "אמר להם" הוא ר' טרפון שחולק על דעתו של ר' עקיבא שבשמו נאמרו דברים אלה וסבור שיהודה זכה למלכות לא משום שהודה במעשה תמר ("וכי נותנים שכר על העבירות"? דיו שנמחל לו והציל עצמו מן המיתה) וגם לא משום שהציל את יוסף ("דיה להצלה שתכפר על המיתה"), אלא "מפני הענווה", מפני שערב את יוסף. ויש גם דעה שיהודה זכה למלכות מפני שקפץ ראשון לים בקריעת ים סוף (נחשון, ראה הערה 4). וזה נושא מיוחד שצריך לדון בו בנפרד.